Fra Mark til Center

Et samlingshus i 100 år.

anno 1901

anno 2001

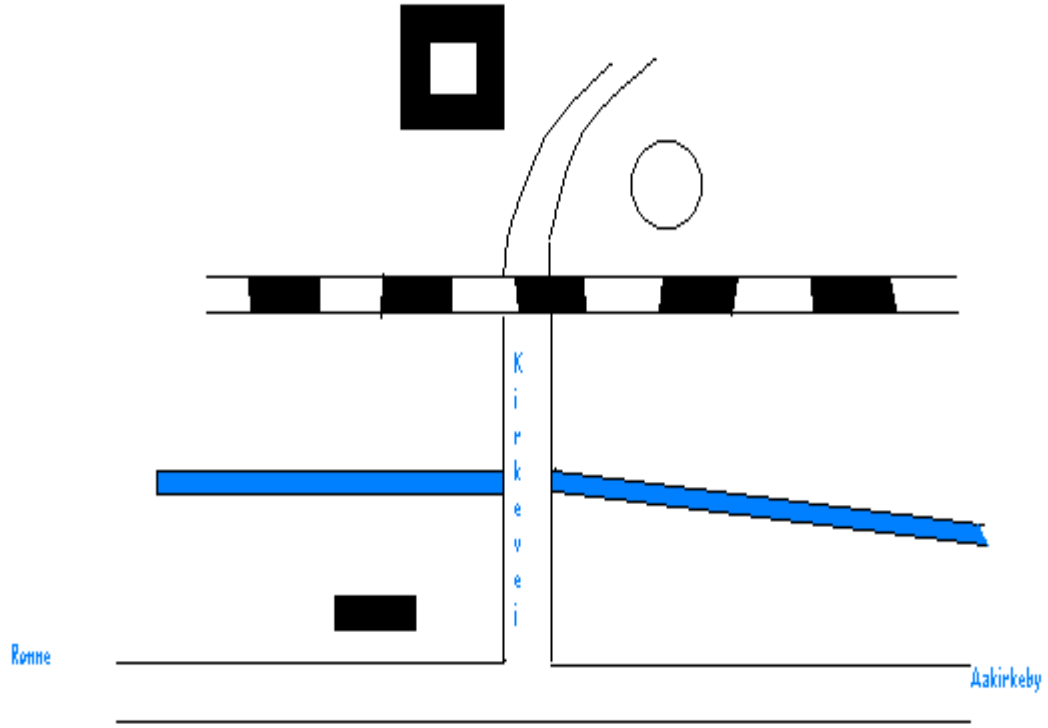

Fra mark, til Center.
Et samlingshus gennem 100 år

Overskriften er meget beskrivende. Det er ret så interessant, hvis man skruer tiden tilbage til sommeren år 1901, og passerer Nylars, der på dette tidspunkt er et rent bondesamfund. Vi er på vej til Kirkevej. Vi ager ad Rønnevej, og har lige kørt forbi den gamle landsmedie.(Bornholms bremse og kobling).Trafik er der ikke meget af. Vi har set en mælkevogn komme ud fra smeden, sikkert noget med nye sko til hesten muligvis. Rønnevej er blot er en skærvebelagt sognevej, den havde en anden linjeføring, som lå mere nordlig ved Kirkevej, og mod Rønne gik den syd om **Dammegård.** Den nuværende føring blev etableret først i halvtredserne. Vi drejer op ad kirkevej. Den eneste bebyggelser vi kan få øje på, er den gamle rødkalkede Degnegård på venstre side. Vi ser børn lege inde på gårdspladsen. Degnen underviser de skolepligtige på egnen. Senere bliver Gården udstykket, tilsammen med noget jord fra Præstegård, til flere husmandsbrug, b.l.a. .Kirkely, Skovvang, Tinghøj og Birkholt. Stuehuset bliver nu sognets skole. **Præstegården ligger** lige foran, og **Kirken** skråt til højre. Vi skal nu passere en bro, der fører os over et vandløb, vi stopper og ser på det klare vand, **Mejeriåen**, bliver den kaldt. I virkeligheden er det ingen å, men en gravet kanal, gravet med skovl i 1887, da mejeriet blev bygget i **Lobbæk**, for at lede vandet fra dette væk. Den er gravet helt fra mejeriet til Gadegårdsskoven. Samtidig blev engdragene mellem **Lobbæk** og **Nylars** afvandet, de såkaldte lobber (deraf navnet: **Lobbæk**). Fra vores placering

kan vi tydeligt se mejeriets høje skorsten i retning mod øst. Ejendommen Kirkely er ikke opført, den er een senere udstykning fra Præstegård. Ellers ser vi

ikke ret meget andet end græssende køer af racen: Rød dansk malkerace, som alle står tøjrede til deres træbindsler. De afgnavede cirkler vidner om hvilken vej de er flyttet. Vender vi blikket mod kirken, ser vi kirkegårdsmuren med den indbyggede trappe lige ud for våbenhuset (kirkegården gik kun dertil dengang). Uden for er der ingen udsmykning, kun marker. Anlægget blev først opført engang i trediverne af Bornholms husmandsforening i taknemlighed over de mange udstykninger. Mod nordvest ses den flotte **Almegård** med bindingsværk og stråtag, samt de mange stengædere, der bugter sig i landskabet, som en lang stålorm, og derefter forsvinder over bakken mod Blemmelyng. Efter et kort øjeblik forsvinder **Almegård** bag sort røg. Vi hører en tøffende lyd, det viser sig at være et lokomotiv, på vej fra Rønne. En af de fire daglige forbindelser til Nexø. Jernbanen, dette nymodens påhit, har faktisk kun eksisteret i trekvart år. Vi ser toget stoppe ud for kirken ved et lille skur, trinbræt hedder det vist. På postvognen ser vi tydeligt Christian d. IX monogram aftegnet .Vi vender os nu mod syd, det blå hav øjnes. Lige sydpå ligger gården **Sellesborg**, til venstre **Søndergård,** samt skråt til højre **Tingfogedgård**. Efter nu atter at se mod øst, ser vi tæt opad kanalen, mænd i færd med noget byggeri. Vi spørger om det eventuelt skal være en vandmølle? Men nej, fremsynede folk fra egnen har besluttet, at der skal opføres et **Samlingshus**, ja og næste år er der planer om at opføre en Brugsforening tæt derved, får vi at vide. Samlingshus , hvilket genialt ord! Andre steder bliver sådan en kulturperle kaldt: Forsamlingshus. Hvilken forskel, en forsamling, er noget lukket, men samling det er noget åbent, et sted man er velkommen. Protokollen fra begyndelsen er bevaret. Med sirlig håndskrift, er formålsparagraf, priser for benyttelse o. s. v. fældet ned. Det første hus var ikke særligt stort, og kun i et plan, siden er der kommet tilbygning på tilbygning. De sidste store var i 1970 og 1983, med henholdsvis den kvarte Hal, og den hele Hal.

De ting der har foregået er mangfoldige, strækkende sig fra foredrag, sammenkomster, diletantkommedie, gymnastik, til i dag hvor et hav af sportsgrene bliver dyrket der, foruden de traditionelle samlingshus aktiviteter

I de hundrede år er ikke kun samlingshuset vokset, men hele området, såvel Lobbæk som Nylars. I dag ligger der 85 husstande i Nylars, plus endnu flere i Lobbæk. I området er der også skudt forskellige institutioner op.

Nyvest-Centret-samlinghuset, har vokset sig stor på de hundrede år. Hjertelig tillykke med jubilæet ønskes du af alle.

Medlem af bestyrelsen for Centret. repræsenterende borgerforeningen i Nylars:

Ib Madsen

Første side i protokollen fra 1901.

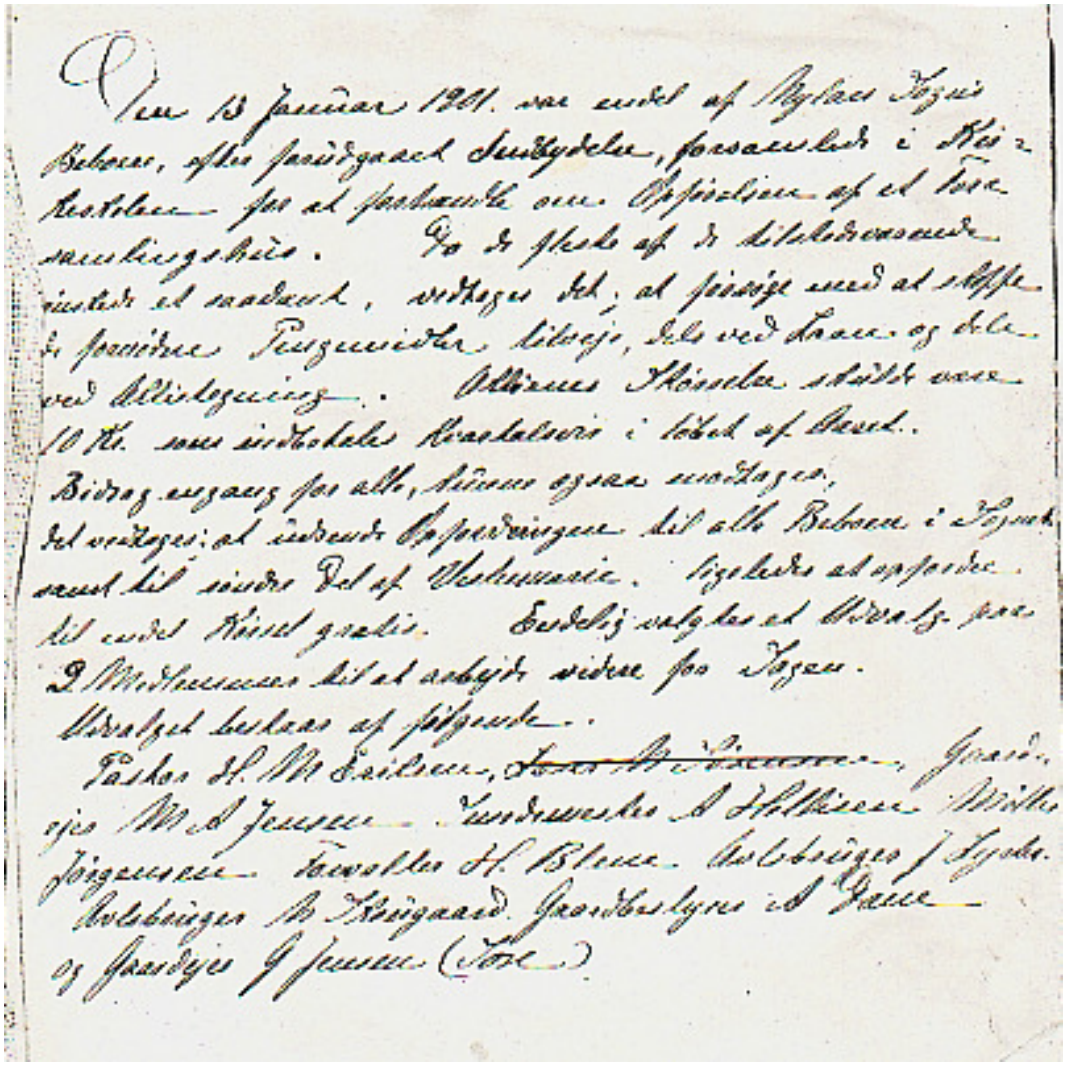

Den 13 januar 1901var en del af Nylars Sogns Beboere, efter forudgående Indbydelse, forsamlet i Kirkeskolen for at forhandle om Opførelsen af et Forsamlingshus. Da de fleste af de tilstedeværende ønsker et sådant, vedtoges det, at forsøge med at anskaffe de fornødne Pengemidler til veje, dels ved Laan og dels ved Aktietegning. Aktiens størelse skulle være 10 kr. som indbetales kvartalsvis i løber af Aaret.
Bidrag engang for alle, kunne også modtages.
Det vedtoges at udsende Opfordring til alle Beboere i Sognet, samt til den søndre Del af Vestermarie. Ligeledes at opfordre til evt. Kørsel gratis. Endelig valgtes et Udvalg på 9 Medlemmer til at arbejde videre på Sagen.
Udvalget består af følgende.
Pastor H. M. Eriksen, Gårdejer M. A. Jensen, Smedemester A. Hellesen, Møller Jørgensen, Forvalter H. Blem, Avlsbruger J. Lyster, Avlsbruger M. Skougaard, Gaardbestyrer A. Dam og Gaardejer G. Jensen (Sose).

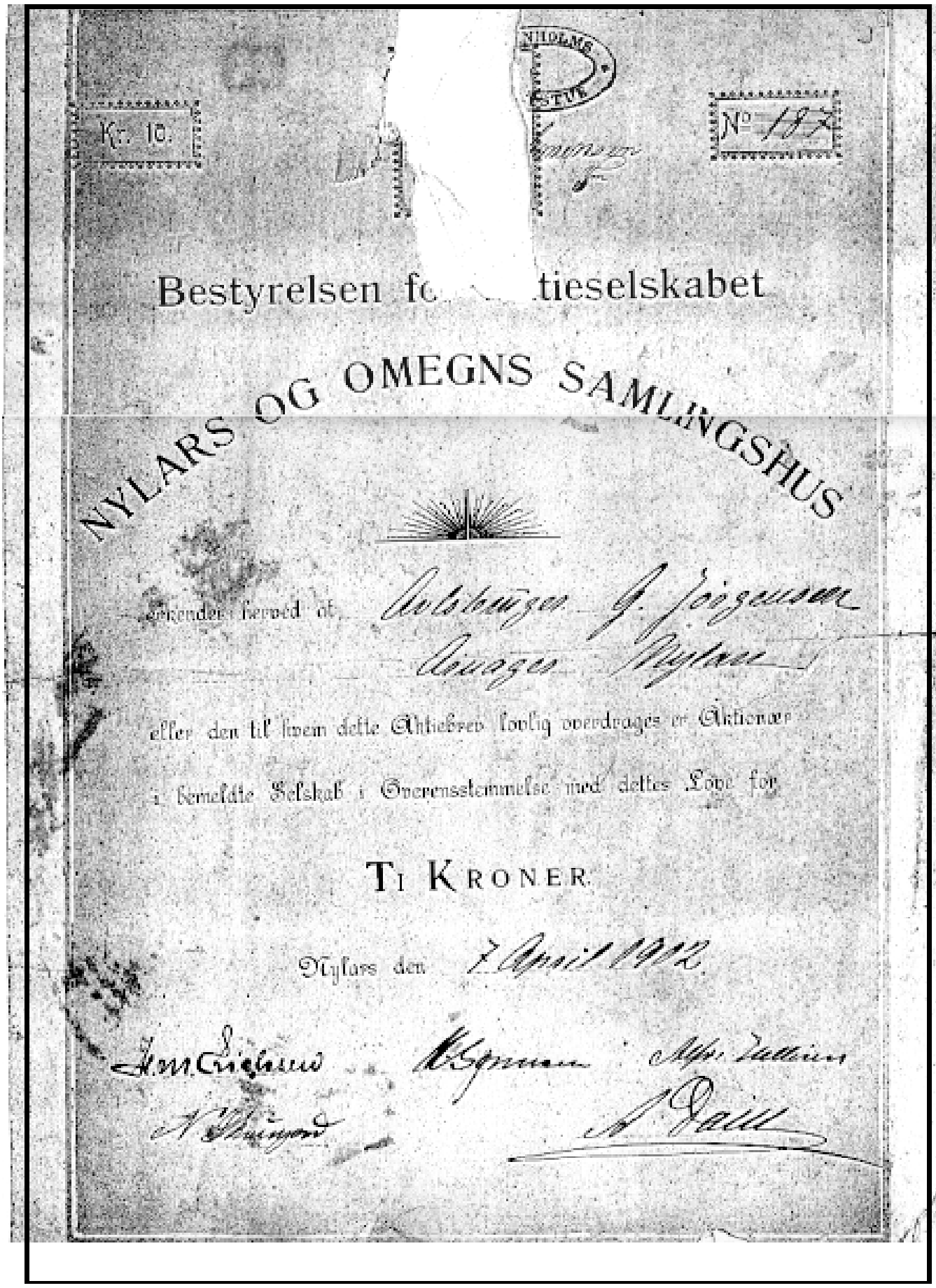

Kr. 10.

No 187

Bestyrelsen fo[illegible]tieselskabet

NYLARS OG OMEGNS SAMLINGSHUS

erkender herved at, [illegible]

eller den til hvem dette Aktiebrev lovlig overdrages er Aktionær i bemeldte Selskab i Overensstemmelse med deltes Love for

TI KRONER

Nylars den 7 April 1902

[illegible]

Nylars samlingshus.

Samtidig med at afholdsfolkene opførte samligslokaler i byer og i sogne, blev der bygget forsamlingshuse, men mens afholdsforeningerne først og fremmest samlede tilslutning fra arbejderklassen, var det som oftest gårdmændene, der fik forsamlingshusene bygget.

Tidligere havde man holdt møder udendørs, og man samledes i præstegårdene, i skolestuer og i bøndernes storstuer.

Men foreningslivet var begyndt at blomstre. Kristelige foreninger rejste missionshuse, med der var alligevel behov for andre mødelokaler.

Politiske foreninger så dagens lys, højskolebevægelsen skabte et behov for foredragssale, og ikke mindst skytteforeninger havde et behov, nemlig for gymnastiksale. Op til 1914 opførtes der i Danmark ikke mindre end 1300 forsamlingshuse.

Her på Bornholm var Nylars sogn tidligt med på noderne, og vi har haft lejlighed til at kikke i den ældste protokol for "Aktieselskabet Nylars og Omegns Samlingshus".

I vedtægterne, der blev vedtaget ved den grundlæggende generalforsamling den 4 marts 1901, ses det tydeligt, hvilket behov man havde for et samlingssted. Det hedder: Aktieselskabet har til formål ved kristelige og folkelige ved foredrag, oplæsning, sang, gymnastik og deslige at fremme udviklingen af en god, dygtig og åndelig vågen slægt.

Det hedder videre, at al spiritusudskænkning i huset under en hvilken som helst form er fuldstændig forbudt. Huset skulle altså være en form for afholdshjem.

Ikke selskabslokaler.

Og stifterne ville sikre sig, at deres efterkommere ikke faldt for fristelsen til at indføre spiritus på samlingshuset. Det hedder nemlig, at forslag, der direkte eller indirekte tilsigter at forandre denne bestemmelse samt formålsparagraffen, ikke må nyde fremme og kunne derfor hverken forhandles på generalforsamlinger eller gøres til genstand for afstemning.

Bestyrelsen havde ingen som helst forpligtelse til at skaffe pekuniært udbytte af aktierne.

Værten ville blive fyret straks eller til førstkommende maj eller november, hvis han indførte spiritusdrikning eller ydede støtte dertil.

Komedier og maskerader måtte ikke afholdes i huset. Heldigvis blev der senere slækket på dette forbud, og utallige komedier er blevet opført i salen.

Andre selskabelige sammenkomster kunne en enkelt gang imellem tillades af bestyrelsen. Dog kunne tilladelsen kun gives for hver enkelt gang, og kun til sluttede selskaber og ikke på nogen lørdage eller søndage.

Dersom ved sådanne sammenkomster berusede personer ikke bortvises, eller spiritus indføres i huset, taber vedkommende selskab eller foreningen for fremtiden ret til selskabelige sammenkomster i huset.

Man vil, at samlingshuset ikke blev bygget for at skaffe selskabslokaler til sognets beboere.

Præst og lærere fortrinsret.

Sognets præst og lærere havde mod betaling af lys og varme ret til, uden andet vederlag, at benytte huset til kirkelige handlinger og folkelige foredrag og oplæsninger.

I tilfælde af selskabets opløsning skulle et eventuelt overskud tilfalde "de trængendes kasse" i Nylars og Vestermarie sogne i forhold til aktiernes antal i hver af disse sogne. Ved salg af huset havde Nylars kommune forkøbsret.

Forberedelserne til opførelsen af Nylars samlingshus startede på et møde i Kirkeskolen den 13 januar 1901. De fleste af de fremmødte var med på ideen, og det vedtoges at søge at skaffe de fornødne midler ved lån og aktietegning. Aktierne, der skulle koste 10.- kr. kunne betales kvartalsvis i løbet af året. Bidrag en gang for alle kunne også godtages.

Det vedtoges at udsende en opfordring om at støtte sagen til alle beboere i Nylars samt til den søndre del af Vestermarie. Man opfordrede samtidig til at yde gratis kørsel af materialer ved opførelsen.

Der blev nedsat et udvalg til at arbejde med sagen, og det kom til at bestå af sognepræst H. M. Erichen, gårdejer M. A. Jensen, smedemester A. Hellisen, møller Jørgensen, forvalter H. Blem, avlsbruger N. Skovgård, gårdbestyrer A. Dam og gårdejer G. Jensen, Sose.

Allerede den 18 februar kunne det ved et møde i præstegården konstateres, at der var solgt 275 aktier og indsamlet 80.- kr., og udvalget anså hermed, at det var forsvarligt at opføre et samlingshus, hvorefter man indvarslede til en stiftende generalforsamling den 4 marts, hvor de fleste aktionærer mødte op.

Uenige om placeringen.

Man blev enige om, at samlingshuset skulle opføres i nærheden af Nylars kirke, og at det, hvis pengemidlerne tillod det, skulle indrettes således, at der kunne bo en familie, som skulle have det fornødne opsyn.

Man valgte en bestyrelse, der kom til at bestå af pastor H. M. Erichsen, lærer N. Sørensen, smedemester Alfr. Hellisen, avlsbruger N. Skovgård og gårdbestyrer A. Dam.

Til revisor udpegedes lærer Vestergård og avlsbruger J. Lyster. Bestyrelsen fik tilladelse til at udpege 5 personer, der i det første år skulle være behjælpelige med opførslen af huset, indkrævning af aktier m. v., og disse mænd blev gårdejer J. Lund, H. Espersen, H. Hansen og G. Jensen samt fabrikant V. Jørgensen.

Den 7 marts 1901 vedtog bestyrelsen at købe en byggegrund af præstegårdsjorden ved Nylars trinbræt. Det overlodes til murermester J. Jensen, Vestermarie, at udarbejde de fornødne tegninger og overslag.

Bestyrelsen valgte pastor Erichsen som formand og A. Dam, Ll. Strandbygård som kasserer.

Der blev i den kommende tid lidt uenighed om placeringen af huset, idel enkelte foretrak at bygge på Søndergårds jorder.

Ved licitationen den 22 april 1901 tilbød brødrene Andersen, Aakirkeby, at bygge for 6075 kr. Grønbech i Rønne ville have7750 kr. og murermester Jensen, Vestermarie 5896 kr. Bestyrelsen fandt disse tilbud for høje, og murermester Jensen måtte igen i gang med at lave tegninger. Nu ville licitationen kun omfatte de to mestre, der havde givet de laveste tilbud.

Kostede 5.300 kr.

Den 26 april vedtog bestyrelsen, at huset skulle ligge på Søndergårds grund i nærheden af sognevejen imellem åen og landevejen. Den 30 april blev byggeriet overdraget til Aakirkeby skæreri for 5300 kr.

I en parentes i protokollen anføres, at kirkestaldens opførelse blev overdraget til samme for 1000 kr. Når denne bemærkning er kommet med,

skyldes det formentlig, at kirkestalden kunne bruges til opstaldning af heste ved besøg i samlingshuset.

Det vedtoges at anskaffe nødvendigt inventarium, deraf kakkelovne til salen, mødestuen og dagligstuen, komfur, talerstol, stole, lamper m. v. I udhuset skulle være et enkelt latrin, den anden latrin tænkte man sig anbragt bag ved sprøjtehuset, hvis man kunne få tilladelse hertil.

Årstallet på huset skulle udhugges i cement og males hvidt.
Den 7 oktober 1901 ansatte man jomfru Ella Jacobsen og Lovise Andersen i et år fra 1. november som værter. I leje for beboelsen skulle disse renholde, oplyse og opvarme mødelokalerne således at forstå, at lejerne selv måtte skaffe kul, brænde, petroleum og rengøringsartikler. Kørsel af kullene besørger aktieselskabet.

Lejerne skulle gratis kunne råde over haven. De skulle forestå afholdsbeværtningen. Man regnede med 40 møder om året i den store sal.

Bestyrelsen vedtog bl. a. at indkøbe 4 spyttebakker. Den 12 november blev samlingshuset synet af bestyrelsen, og 28 november kunne man holde bestyrelsesmøde i eget hus for første gang.

Man var nødt til at låne 4000 kr., men et bestyrelsesmedlem var klar til at give et lån på 3000 kr. til 4 % i rente mod 1. prioritet, og resten af bestyrelsen tegnede sig for restbeløbet med 2. pant.

124 benyttelser årligt.

15. skyttekreds fik overladt huset til gymnastik mod at betale 30 kr. årlig plus varme og sognerådet skulle betale 30 kr. om året for at holde de ordinære sognerådsmøder her. Afholdsforeningen fik lod til at benytte den lille sal til 15 møder årligt for 20 kr.

Det viste sig, at der var god brug for lokalerne i samlingshuset. I 1902 blev den store sal udlejet 31 gange til gymnastik, 2 gange til dans, 2 gange til koncerter, 5 gange til brugsforening og mejeri, 30 gange til foredrag og 1 gang til årsmøde. I alt 71 gange.

Den lille sal blev benyttet til 11 sognerådsmøder, 18 foreningsmøder, 4 selskabelige sammenkomster, 1 privat møde, 7 foredrag og 2 bestyrelsesmøder, i alt 43 benyttelser, hvilket vil sige, at samlingshuset var i brug 114 gange. Året efter steg benyttelsen til 124 gange. I 1903 fik

skolen lov til at benytte salen til gymnastik 1 time om dagen i sommerhalvåret.

Bestyrelsen var ikke særlig glad for, at der af og til blev lejlighed til en svingom i huset, og i 1910 vedtoges at søge dansen begrænset. I 1906 blev lærer N. Sørensen formand, og han afløstes i 1922 af Jens Espersen.

I 1925 blev der indlagt elektrisk lys i alle lokaler. Folkebogsamlingen kom til i 1922. Bøgerne findes i dag på Nylars plejehjem.

Mangt og meget kunne berettes om Nylars samlingshus, men det var kun meningen at berette lidt om, hvordan det gik til, når et forsamlingshus blev rejst af beboerne i en lille sognekommune.

TIL LYKKE MED 100-ÅRS DAGEN!

Straks troede jeg, at jeg havde hørt forkert. Det kunne da ikke passe, at de sagde ”Samlingshuset” – det hedder da ”Forsamlingshuset”. Men nej, i Nylars hedder det Samlingshuset, og det har det åbenbart altid gjort.
Mit første møde med Samlingshuset daterer sig til den dag, jeg blev indsat som præst i Nylars i 1981. Indsættelsen skete ved en aftengudstjeneste, og bagefter var alle velkomne til kaffe i Samlingshuset.
Der var dækket op til kaffebord i den store sal. Dengang havde salen endnu en slående lighed med en gymnastiksal, og det havde den givet vis også været brugt til, før halbyggeriet begyndte. Lyden fra mange gymnastikopvisninger og indmarch med fane og ”Jeg elsker de grønne lunde” hang endnu i luften sammen med lugten af kraftspring, rullemadrasser og armsved.
Der var vist ikke ribber på væggene længere, men de havde ganske givet været der, for vinduerne sad højt – så højt at man kun kunne se den blå luft

gennem dem. På endevæggen var der draperet et Dannebrogsflag, og på scenen kunne der spilles dilettantkomedie.
Det var på alle måder en hel ny verden for mig at komme til. Men jeg kom hurtigt til at sætte pris på Samlingshuset. Det er praktisk med sådan et hus midt i sognet, som kan bruges til alt mellem himmel og jord.
Konfirmandstuen i præsteboligen har ikke plads til særlig mange, og så ligger den på 1. sal. Derfor dur den ikke til ret meget andet end netop konfirmandundervisning, men så har vi jo haft Samlingshuset med plads til at holde hyggeeftermiddage for de ældre med lysbilleder eller sang og spil. Med plads til at alle spejderne kunne samles til gran og juleklip med forældre, søskende og bedsteforældre. Med plads til juletræsfester med et kæmpestort juletræ, der gik helt til loftet. Med plads til sommerudflugt for de ældre med spisning, og med plads til lige hvad der passede kirken at byde på af arrangementer og møder.
Desuden har sognets beboere gennem årene flittigt brugt Samlingshuset til kaffe efter begravelse, og mange har også valgt at holde familiens store fester, konfirmation, bryllup eller runde fødselsdage i Samlingshuset.
Men midt i firserne var tiden uhjælpeligt løbet fra Samlingshuset – det var blevet for gammeldags. Der blev nu stillet helt andre krav til køkkenfaciliteter, til møbler, udsmykning osv.. Derfor gennemgik Samlingshuset en gennemgribende restaurering, og lige siden har man stræbt efter, at Samlingshuset hele tiden er tidssvarende og kan leve op til de krav, der stilles. Og det ser ud til at lykkes. Vi, der bor i gaden, kan konstatere, at der er stor aktivitet omkring huset. Flaget er tit hejst og parkeringspladsen omkring huset mere end fuld.
Sammenlignet med sognets ældste hus, kirken, er 100 år naturligvis ikke meget; men set på baggrund af det øvrige samfund er det mange år, og meget har da også ændret sig omkring Samlingshuset, siden det blev bygget, men man kan håbe på, at huset også i de kommende år må formå at følge med tiden og være en værdig ramme omkring sognets liv i sorg og i glæde.

Ruth van Gilse
sognepræst

Nylars Samlingshus, 100 år.

Det første jeg kan huske om samlingshuset og det liv, som har udfoldet sig der, stammer fra 1933. Dengang begyndte jeg nemlig at gå til drengegymnastik i det gamle samlingshus under ledelse af smedesvend Harry Holm. Harry var selv en god gymnast og en af fljømændene på ”Karleholdet”, og jeg glemmer ikke hans hvasse øjekast, når enten de gymnastiske præstationer eller opførsel var ringere end nødvendig. Hvis det blev helt elendigt, kom det med alvor i stemmen: ”Hvis det skal være på ded vized, så må vi hellere slutte med det samme”.

Selve huset var jo dengang meget mindre end nu. Der var forstue og indgangsdør i det sydvestre hjørne. Fra forstuen kunne man gå til højre ind i værtens lejlighed. Gik man til venstre kom man ind i lille sal – det var det hele.

Så var der en såkaldt lejder eller balkon med tilskuerpladser i salens venstre ende. Toiletter var der skam også – i form af lokummer ude i det nærliggende hus, hvor også rustvognen og brandsprøjten havde plads. Ved større arrangementer var pladsen trang. F. ex. Måtte vi ud i forstuen og begynde tilløbet til springene, når der var opvisning.

Sidst i 1930erne blev der brug for flere lokaler til Nylars kommunes administration og til skolegymnastik Det førte til en stor ombygning og udvidelse. Ud imod Kirkevej blev der plads til 2 sognerådslokaler og til bibliotek. Også en ny hovedindgang med entre og nedgang til nye toiletter i kælderen. Endvidere trappe op til loftet med garderobe og en lille lejlighed. De første beboere flyttede ind i 1939 – det var førnævnte Harry Holm og Fru Eva. I 1941 blev de afløst af Helga og Henry Pedersen. Senere vognmand i Lobbæk.

Men det var ikke alene ud mod gaden, man udvidede. Mod øst blev opført en ny fløj til idrætsfolkene. Fra den nye indgang mod nord kom man direkte til omklædningsrum med tilhørende bad. Der var også plads til en scene og rekvisitrum.

Som 16-årig var jeg førsteelsker i den første dilettantkomedie, der gik over den nye scene. Det var 15 skyttekreds dilletanter, der forsøgte sig med ”Gifteri”. Hvad jeg husker bedst er næsten, at vi før første opførelse spiste til aften sammen i fru Ipsens lejlighed. Til min forundring trak en af medspillerne en flaske brændevin op af jakkelommen og delte ud til os alle. Instruktøren , højskolelærer P. Pedersen, mente efter forestillingen, at vi havde foldet os extra ud, og at det var en succes! Det var i efteråret 1940.

I det hele taget var der nu skabt rammer og mulighed for både gymnastik og idræt, men også for andre kulturelle aktiviteter. Mulighederne blev godt udnyttet af sognets beboere – det er der vist andre, der vil fortælle om.

Da sognerådet i 1966 flyttede sine kontorer til det nye alderdomshjem i Dyrendals have, samtidig med, at biblioteket blev flyttet, blev der ændret og forbedret lidt i det efterhånden gamle hus. Sognerådslokalerne blev til møderum eller selskabslokale, samtidig med at toiletterne blev flyttet op, og garderoben ned i stueplan. Som nogle vil erindre, var jeg i den periode sognerådsformand (den sidste i Nylars) og vi glædede os i sognerådet over at kunne tilbyde bedre forhold for samlingshusets gæster.

15. Kreds Nylars var op gennem 1950 erne og 60 erne Bornholms største skyttekreds, og det skyldtes jo først og fremmest det store antal medlemmer indenfor gymnastik og håndbold. Dette medførte et stort pres på salen i samlingshuset, og da der samtidig var ønsker om at bruge salen til såvel møder som forskellige selskabelige formål, var der ofte utilfredshed hos de brugere, der måtte konstatere, at salen var optaget. Utilfredsheden endte selvfølgelig på Nylars sognerådsbord og medførte, at sognerådet i februar1969 under budgetforhandlingen 1969-1970 enedes om at afsætte 50.000,- kr. til en udvidelse af samlingshuset.

Der blev nedsat et udvalg bestående af Sven Ipsen, Præstegård, Svend Hansen, Blemmelyng og Erling Jørgensen, Smedegård. Dette udvalg skulle tilrettelægge byggeriet af en træningssal ved samlingshuset.

I mellemtiden havde jeg som sognerådsformand haft kontakt med formændene for de 4 andre kommuner, der sammen med os den ¼ 1970 skulle udgøre den såkaldte storkommune II, og fået "grønt lys" for byggeriet.
Udvalget havde kontakt med Bornholms Arkitekt- og Ingeniørkontor som fremlagde forskellige muligheder for at opføre en gymnastiksal, men da det var et stort ønske hos håndboldspillerne at få en hal at træne i, endte det jo med, at vi, for så vidt mulig at få økonomien og ønskerne til at harmonere, gik ind for at opføre første etape af et halbyggeri ved samlingshuset.
Vor begrundelse var selvfølgelig, at så kunne man senere prøve at skaffe penge til resten af hallen, og at dette ville blive lettere, nu hvor begyndelsen var gjort. Som et kuriosum kan nævnes, at beslutningen om at bruge penge på dette byggeri, aldrig blev lovformelig ført til protokols. Vi blev bare enige om, hvordan det skulle være. Sognerådsformanden var åbenbart ikke helt fejlfri.
Sognerådet havde måske lidt dårlig samvittighed over at bruge så mange penge i de sidste kvartaler af kommunens levetid, men efter at have fået nærmere kundskab til de andre 4 kommuners dispositioner lige før sammenlægningen, blev vi beroligede. Det må vel være tilladt at konstatere, at medlemmerne af Nylars sogneråd vurderede fremtiden rigtig, da de lagde grunden til det nuværende Nyvestcenter. Det har i de forløbne år været rammen om utrolig mange gode aktiviteter.

Det siges, at det nu om dage gælder om at kunne forny sig og "følge med tiden". Det har det 100årige samlingshus levet op til. Det er derfor, nu som før, et af vore samlingspunkter her i Nylars. Nu er det så besluttet, at vi i fremtiden skal være én storkommune på Bornholm. Jeg tror. At Nylars-boerne vil blive extra glade for deres samlingshus i de kommende år.

Jens K. Brandt.

Tillykke.

Det hører til sjældenhederne at skulle hylde en 100 årig, og at ønske til lykke med samlingshusets 100 års bestående er en særlig glæde for mig, idet mit lokale netværk netop tog sin begyndelse i samlingshuset for 38 år siden, da vi som ung familie med små børn flyttede til Almegård.

Tænk engang – at nogle få familier i Nylars sogn havde fremsyn og mod til at bygge et samlingshus, som har været til gavn og glæde for det sociale og kulturelle liv i mere end 100 år. Det var dog set med vore øjne et beskedent hus med begrænset brug, fortrinsvis til møder og foredrag og lignende. Ifølge de gamle protokoller var der således nøje fastsatte regler for hvad samlingshuset kunne bruges til. Men de mennesker som op gennem tiderne har "bestyret" samlingshuset, har forstået at tilpasse sig udviklingen i samfundet omkring sig. Da jeg som førnævnt kom til Nylars, kendte jeg

ikke spor til begrebet ”Forsamlingshus”, og hvad det indebar. Som tilflytter og ”førder” er det ikke så ligetil at blive integreret i lokalsamfundet, så det måtte der gøres noget ved. Jeg tog børnene med til gymnastik i den store sal, og snart blev jeg også leder af et børnehold, og vi fik mange bekendte.

Midt i 70erne var jeg med til at etablere legestuer for børn som ikke blev passet i institutioner, men som havde behov for at lege med jævnaldrende. Frivillige mødre skiftes til at lede arbejdet, og kommunen ydede en beskeden økonomisk støtte til driften. Det viste sig at børnenes sproglige udvikling gavnedes, ligesom det at de kendte hinanden når de kom i skole var en god ting.

Samlingshusets lokaler har altid været et vigtigt led i idrætsforeningens sociale virksomhed. Det var da også en heldig beslutning det sidste sogneråd tog, da de besluttede at bygge den ”kvarte” hal i 69-70. Det forbedrede både trænings-og omklædningsfaciliteterne betydeligt, og dermed gav det mere plads til brugerne af samlingshuset. Snart blev pladsen dog igen for trang, da de store årgange af børn og unge skulle have fornuftige fritidstilbud om flere forskellige sportsgrene.

Som Nylarsbo og mor til et par idrætsglade børn, og som medlem af kommunalbestyrelsen i Åkirkeby involverede jeg mig kraftigt i arbejdet for at få hallen gjort hel. Der skulle argumenteres længe og skaffes mange penge i egenkapital foruden de frivilliges ulønnede arbejde. Det var da heller ikke så ligetil og let at få den øvrige kommunalbestyrelse til at synes at projectet var så genial, nogle foretrak at få en udvidelse af sportsfaciliteterne skulle ske i forbindelse med Åkirkebyhallen. Vestermarie var også med i overvejelserne p. g. a. skolens beliggenhed der. Det var dog erkendt at selve samlingshuset trængte til en gennemgribende renovering, ligesom der var tanker om at ændre samlingshusets driftsform.

Sidst i 70erne faldt de sidste brikker på plads, og med en betydelig økonomisk støtte af kommunen kunne tankerne om at lave et samlet center realiseres. Der blev dannet en selvejende institution, og således skulle samlingshuset drives af en centerbestyrelse, med en halinspektør med ansvar for den daglige drift. I vedtægterne blev det bestemt, at borgerforeningerne i Arnager, Lobbæk, Vestermarie og Nylars hver skulle udpege et medlem til bestyrelsen, for at sikre at brugen af samlingshuset som kulturhus kunne fortsættes, og blandt andet i den anledning blev borgerforeningen i Nylars stiftet. Det var en fornuftig ide at knytte borgerforeningerne tættere sammen om centret til gavn for det lokale sammenhold i vores del af kommunen.

Fremtiden i en stor regions kommune vil til stadighed stille krav til borgerforeningerne om lokalt sammenhold, opbakning og udvikling, ligesom jeg tror, at det fortsat vil have stor betydning for tilflyttere og unge familier, at der er et samlingssted med mangfoldige tilbud, og hvor man kan lære andre at kende og dyrke sine interesser.

Man er ikke gammel, fordi man har levet en række år. - Årene giver rynker i det ydre, men sjælens rynker opstår først, når man har mistet evnen til at begejstres. Man er så ung som sin tro, så gammel som sin tvivl, så ung som sit håb, og så gammel som sin håbløshed, men først når de usynlige telegraftråde er klippet over er man gammel og uden fremtid.
Held og lykke i fremtiden. Nylars ønskes tillykke med samlingshusets 100 år.

Kirsten Sonne

Om 100 år er alting glemt?

Et mundheld som ofte bliver brugt.
Nylars Samlingshus har igennem 100 år været et godt samlingssted. Vil det også være det de næste 100 år?

Jeg har selv i England oplevet pub miljøet. Her mødtes områdets befolkning - unge som ældre til hyggeligt samvær efter dagens gøremål ofte i tidsrummet kl 17 til 19. Man fik en snak om verdens situationen m.m. et slag kort / dart måske en forfriskning. Der var også mulighed for at få sin aftensmad. Jeg har oplevet engelske pubber som et hyggeligt sted at komme.
Kunne noget tilsvarende laves i Nylars Samlingshus? Her kan sportsfacilliterne også indgå og udnyttes.

Nylars Samlingshus skal stadig være stedet hvor områdets befolkning kan samles, som nu, til samvær og fest af forskellig art og eventuelle nye aktiviteter som passer til nutiden.

I sidste ende er det opbakningen fra befolkningen, virksomheder, lokale klubber og organisationer i området der afgør Nylars Samlingshus's skæbne. For at bestå skal det bruges og helst mere.
Tillykke med de første 100 år og velkommen til de næste 100 år.

Jens S. Koefoed
Formand Ny-Vest Centret.

Nylars Samlingshus set fra nord. Hallen begynder i billedes venstre side.